

Journalismikritiikki vuonna kaksi

Media pohtii ajoittain omaa rooliaan, esimerkiksi miten pitkälle paparazit voivat mennä julkkisten jahtaamisessa tai saako yleisen edun nimissä julkaista luottamuksellisesti annettuja tietoja. Varsinaisessa toimitustyössä journalismi ei kuitenkaan tee itseään näkyväksi: mikä rooli tiedotusvälineillä on pääministerin Paavo Lipposen imagonrakennuksessa, miten stereotyyppiat ulkomaalaisia kohtaan rakentavat juttujen ennakoasetelmia ja luovat sankareita ja roistoja tai miksi taloudesta kerrotaan kuten kerrotaan.

Suomessa on paljon sanoma- ja aikakauslehtiä suhteessa asukaslukuun, myös tv- ja radiokanavat lisääntyvät koko ajan, siksi journalismikritiikillekin on yhä suurempi tarve. Vaikka kiistelty ja palkittu TV2: n Maailma sanojen vankina -ohjelma on kehitystauolla (ainakin toistaiseksi), niin kritiikkiä ja keskustelua on syntynyt toisaalle. Esimerkiksi Aamulehti on alkanut julkaista uudelleen Julkisen sanan sivuaan ja Internetissä käydään kriittisiä keskusteluja HS-kulttuurisivujen toimituspolitiikasta sekä viestinten fuusioitumiskehityksestä Sanoma-open-listalla. Keskisuomalainen puolestaan palkkasi Suomen ensimmäisen lukija-asiamiehen parantamaan lukijoiden ja lehden välistä vuorovaikutusta. Keskustelu journalismista ja sen toimintatavoista siis jatkuu ja kenties voimistuukin. Toivomme, että myös tämä Journalismikritiikin vuosikirja tekee omalta osaltaan journalismin toimintatapoja näkyväksi.

Journalismikritiikki, kuten journalismikin, on täynnä valintoja. Ensimmäistä vuosikirjaa varten silloinen toimituskunta listasi tapahtumia, joiden käsittelyä mediassa kirjoittajia pyydettiin kritisoimaan. Tänä vuonna toimimme toisin. Tapahtumia ei luetteloitu etukäteen, vaan kirjoittajat kirjoittivat aiheista, joita he syystä tai toisesta halusivat kommentoida.

Mikä on tärkeää tai vähemmän tärkeää, siihen on vaikea vastata. Taloutta, politiikkaa ja niin sanottuja muita kovia aiheita pidetään usein kaikkein merkittävimpinä uutisaiheina. Kuitenkin jo pelkkä kysymys siitä, mikä on ja ei ole taloutta tai politiikkaa, tuntuu keino-

koiselta, kun jopa urheilu on nykyään viihdeteollisuutta. Kysymys kouluilaisten iltapäivähoidosta saattaa puolestaan monien mielestä olla pelkkä perheiden yksityisasiä. Mutta eivätkö lastenhoitoon liittyvät poliittiset ratkaisut vaikuta paitsi perheen hyvinvointiin myös vanhempien konkreettisiin ratkaisuihin työelämässä - ja sitä kautta koko kansantalouteen? Lastenhoito-ongelmia ei taloussivuilla juuri ratkota.

Journalismin tutkimusyksikön yhtenä tavoitteena on lisätä tutkijoiden ja toimittajien välistä keskustelua. Journalismikritiikin vuosikirja on osa tätä prosessia. Kirja julkaistaan Tiedotustutkimuksen vuoden 1999 ensimmäisenä numerona.

Kirjaa varten koottiin erillinen toimituskunta, johon kuului sekä toimittajia että tutkijoita. Yhteistyö oli hedelmällistä, keskustelut antoisia, usein jopa kiihkeitä. Peruskysymykseen eli siihen, mitä journalismikritiikki lopultakin on, törmättiin varsin usein; jokainen kirjoittaja vastaa itse näkemyksistään. Suurkiitokset toimituskunnan jäsenille Teuvo Arolaiselle, Asko Hynniselle, Timo Liljalle, Mari Maasillalle, Seija Ridellille, Esa Sirkkuselle ja Katja Valaskivelle. Kiitokset myös vuosikirjan taittajalle Petri Nuutiselle.

*Marianna Laiho ja Sinikka Torkkola
Journalismikritiikin vuosikirjan toimittajat*